

**ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ЗРАЗКОВОГО КАМЕРНОГО ХОРУ
«СПІВАНОЧКА» БІЛОЦЕРКІВСЬКОЇ ШКОЛИ МИСТЕЦТВ №1
В КОНТЕКСТІ ТРАДИЦІЙ УКРАЇНСЬКОГО ХОРОВОГО
МИСТЕЦТВА ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ**

Крижешевська Леся Юр'ївна –
директор, викладач-методист, заслужений
працівник культури України
КЗ БМР Білоцерківська школа мистецтв
№1
(Київська область, Україна)

Хорове мистецтво в Україні має тривалу історію та багатовікові традиції. Українське хорове виконавство має свої витoki, серед яких і початкові мистецькі заклади, де формуються майбутні хорові співаки та з'являються хорові колективи. Як доречно підкреслює Р. Толмачов, дитячий хор має дуже важливу соціокультурну місію, а саме: він має бути рушійною силою виховання та розвитку особистості і водночас вдосконалення суспільства.

Цікавий факт стосується історії появи хору Білоцерківської школи мистецтв №1, якій у 2020 році виповнилося 100 років. Тривалий час у школі не було викладача-хормейстера, тому хор збирали епізодично і керували колективом переважно баяністи.

Історія створення хору розпочалася у 1962 році, коли до музичної школи на роботу приїхала випускниця Львівського державного музичного училища *Тамара Павленко*. Це відразу підняло на якісно новий рівень викладання хорового співу у школі. До репертуару колективу поряд із піснями популярної на той час піонерської тематики входили твори класичної музики¹ та хорові обробки керівника хору Т. Павленко.

¹ В. А. Моцарт хор «Струн чарівних наспів» з опери «Чарівна флейта», М. Римський-Корсаков «Звонче жайворонка пеньє» (перекладення для хору), М. Лисенко Фінальний хор «А вже весна» з опери «Зима й весна», С. Рахманінов Полька (перекладення для хору). Твори українських композиторів (М. Леонтовича, К. Мяскова, В. Шаповаленка, І. Шамо).

На той час у музичних школах не було вокальних відділів, і вокалісти виховувалися при хорових колективах. Так з хору, на базі якого проводилася велика вокальна робота, вийшло ряд відомих співаків: народні артисти України Алла Попова, Таїсія Повалій, заслужені артисти України Тетяна Русова, Любов Анісімова, Ірина Персанова та ін. Велика кількість хористів обрали своїм фахом хорове диригування і стали продовжувачами справи свого керівника. Деякі учасники хору після закінчення вищих мистецьких закладів працюють хормейстерами у рідній школі.

З проголошенням Незалежної України у 90-ті роки наступив інтенсивний розквіт дитячої хорової творчості, зникла ідеологічна заангажованість, яка чинила утиски у підборі репертуару. З'явилася можливість вивчати духовні твори різних епох, різних композиторів і стилів, зокрема перлини духовної музики українських композиторів Д. Бортнянського, М. Березовського, М. Лисенка, К. Стеценка, М. Леонтовича, Я. Яциневича. Ця музика, як і всі класичні твори, вимагала нового підходу у звукоутворенні та інтерпретації. Юні співаки тепер повинні були вміти співати не лише дзвінко, як піонерські пісні, а й звуком академічної манери: компактним, прикритим і достатньо наповненим.

Історичні події початку 1990-х рр. та зміна соціокультурної парадигми, торкнулися і хорового колективу, який став називатися «Співаночка», а разом з тим і новий напрямок творчої діяльності, що полягав у засвоєнні хорової спадщини різних стилів та напрямків.

Відтоді пожвавилася концертна діяльність колективу. Виступи хору «Співаночка» стали дуже популярними у місті й області. Він став за репертуарним і творчим (академічним) спрямуванням хором завищеного типу з високою культурою співу, вокалу та інтонування, що було неодноразово підтверджено чисельними дипломами, грамотами, відзнаками переможців-лауреатів. Він постійний переможець хорового конкурсу ім. К. Стеценка та Міжнародного хорового фестивалю «Співає Київщина».

У 1994 році хор отримав звання «зразкового» колективу. Традиційними стають творчі звіти хору та його солістів перед громадськістю міста. При

хорі завжди існувала група солістів, з якими Т. Павленко проводила дбайливу індивідуальну вокальну роботу. Більш детально питання характеристики постаті Т. Павленко як керівника хору ми торкнемося у наступному розділі, а зараз зазначимо, що за її багаторічну плідну та багатобічну діяльність та як результат великих творчих досягнень, Т. Павленко отримала почесне звання заслужений діяч мистецтв України, почесна громадянка Білої Церкви, її ім'я занесене до енциклопедичного словника «Жінки України», вона є членом «Золотого фонду» міста, викладачем-методистом.

У 2005 р. керівником зразкового хору «Співаночка» стала випускниця Т. Павленко – Л. Крижешевська. За її ініціативою у місті почали проводитись фестивалі «Різдвяні зорі», «Майбутні зірки України», «Музичні зустрічі в Зимовому палаці» та інші цікаві мистецько-виховні заходи.

Завдяки насиченій концертній діяльності, вдало сформованому репертуару і високому виконавському рівню камерний хор «Співаночка» на сьогоднішній день є одним із найвідоміших дитячих колективів не лише міста Біла Церква, але й усього київського регіону.

Однак, як можна судити з наведеної вище історичної довідки, найбільших змін колективів зазнав саме на межі ХХ та ХХІ ст., а, точніше, в період з останнього десятиліття ХХ до початку ХХІ ст., що пов'язано, перш за все, із політичними та соціальними подіями в Україні.

Таким чином, значними подіями, що сприяли трансформації колективу, у творчому житті хору стали наступні: поява викладача Т. Павленко, котра сформувала хор, що мав на меті виховання багатобічно розвиненої особистості дитини та набуття нею професійних якостей співака; активна концертна діяльність колективу впродовж усього творчого шляху (цю тенденцію продовжила Л. Крижешевська); розділення складу на два хори — старший та молодший, — що сприяло кращому підбору репертуару згідно віку вихованців та плідній роботі з учнями; здобуття Україною незалежності.

Основними напрямками мистецької діяльності колективу є: виступи тематичні, звітні концерти, виступи на міських та Всеукраїнських мистецьких заходах, участь у конкурсах та фестивалях.

Високий рівень виконавської майстерності учнів та колективів Л. Крижешевської неодноразово підтверджувався перемогами на різноманітних конкурсах.

Репертуар колективу складають кращі зразки українського фольклору (переважно в обробках М. Леонтовича, Т. Павленко та Л. Крижешевської), а також пісні різних народів, хорові класичні твори, естрадні пісні, твори на слова Т. Шевченка, пісні на слова сучасних поетів.

Керівники хору Т. Павленко, а згодом Л. Крижешевська завжди підтримувала тісні творчі зв'язки із видатними композиторами Віталієм Кирейком, Лесею Дичко, Богданою Фільц, Левком та Жанною Колодубами. За участі хору «Співаночка» було проведено ряд цікавих творчих зустрічей із видатними митцями з метою пропаганди української національної культури: з композиторами Жанною та Левком Колодубами (Будинок органної та камерної музики, квітень 2010 р.), з композитором Лесею Дичко (Будинок органної та камерної музики, квітень 2014 р.), з композитором Олександром Яковчуком (Будинок органної та камерної музики, лютий 2019 р.). Творча зустріч з композитором Лесею Горовою «Україна — це світло» (Будинок органної та камерної музики, 17 травня 2019 р.) стала для Білої Церкви справжнім святом української пісні, на якому видатна композиторка співала разом із хором «Співаночка». У 2020 році, до 100-річчя школи композитор Олександр Злотник написав з присвятою рідній Alma Mater пісню на вірші Олександра Вратарьова «Рідна мистецька школа».

Здійснений аналіз діяльності зразкового камерного хору «Співаночка» дозволяє дійти висновку про те, що творчий портрет даного колективу поєднує в собі наступні фактори: високий професіоналізм керівників та виконавців, вдало підібраний репертуар, що складається з різнохарактерних народних та авторських пісень, а також з відомих академічних творів українських та зарубіжних композиторів; насичене концертне життя, яке

загартовує юних музикантів та дозволяє їм дуже рано сформувати високий професійний та естетичний рівень хорового виконавства; ряд виступів та перемог на місцевих, Всеукраїнських та міжнародних конкурсах та фестивалях, що дозволяє створити об'єктивну оцінку творчої діяльності хору «Співаночка».

Отже, з огляду на вищевикладене, творча діяльність зразкового камерного хору «Співаночка» є важливою сторінкою у розвитку дитячої, а відтак національної хорової творчості України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Батовська О. М. Новітні якості академічного хорового мистецтва а capella другої половини ХХ – початку ХХІ століття // Мистецтвознавчі записки: Зб. наук. праць. Вип. 30. Київ: Міленіум, 2016. С.10–18.

2. Зразковий камерний хор «Співаночка» Білоцерківської школи мистецтв №1. Виступ 28 березня 2018. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=vZgzg2q-hjQ> (дата останнього звернення: 6.06.2019 р.).

3. Звітній концерт школи мистецтв №1 (13.05.2016 р.). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=bEpxpLrEysU> (дата останнього звернення: 20.06.2019 р.).

4. Зразковий камерний хор «Співаночка» Білоцерківської школи мистецтв №1. Виступ 28 березня 2018. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=vZgzg2q-hjQ> (дата останнього звернення: 6.06.2019 р.).

5. «Літопис мудрості й таланту» — Концерт пам'яті Юрія Павленка. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=r-ASf2Lx5Qg> (дата останнього звернення: 7.06.2019 р.).

6. Перспективи розвитку туризму у Білій Церкві // Київська обласна Державна адміністрація. 18 грудня 2017. URL: <http://koda.gov.ua/news/perspektivi-rozvitku-turizmu-u-biliy/> (дата останнього звернення: 7.06.2019 р.).